

MİLLİYETÇİLİK İNSANI, MİLLET VE İNSANLIĞI SEVMektİR

DOÇ. DR MUSTAFA ÖZCAN*

MİLLİYETÇİLİK

Milliyetçilik sevgidir, aşktır, doğal bir histir; güçlü bir fikirdir; asil bir duruştur. Milliyetçilik insanı, milleti ve insanlığı sevmektir. Sevmek sözdür, sorumluluktur, sevilenin üzerine titremektir, onu mutlu etmektir. Milliyetçilik insanı sevmek, milletin her ferdini ayrı ayrı sevmektir. Milletin her ferdini okutmak, bilgili, görgülü ve zengin kılmak, kalkındırmak demektir. Tek tek her fert okumadan, kalkınmadan millet kalkınmış olmaz. Bir tek insan bile cahilse, açsa, hastaysa bütün millet ziyandadır, mesuldür. Milleti sevmek, Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran halkı sevmektir, bütün vatandaşları sevmektir. Milleti sevmek tek tek her vatandaşın karnını tok, sırtını pek tutmak, onlar yerse doymak, onlar giyerse ısınmak, onlarla mutlu olmaktır. Bilge Kağan'dan beri Türklerde töre budur.¹ Milleti mutlu etmek için, milleti sevmek yetmez. Milletler bir büyük "âlem" in, bir büyük "aile" nin parçasıdır. "Aile" de herkes mutlu olmadan hiç kimse mutlu olamaz. Milliyetçilik insanlığı sevmek, bütün milletleri sevmektir, onlar için sorumluluk duymaktır. İnsanlığı sevmek Yunus Emre gibi olmaktır; bütün milletleri eşit saymak; yetmiş iki millete bir göz ile bakmaktır.² Bütün milletler kalkınmadan insanlık kalkınamaz. Tek tek her milleti cehaletten ve sefaletten kurtarmadan, giydirmeden, doyurmadan, mutlu kılmadan hiçbir millet korkudan ve kaygıdan azade olamaz, mutlu olamaz, sorumluluktan kurtulamaz. Milliyetçilik sevmektir, sorumluluktur.

*Amerika'da Öğretim Üyesi.

Milliyetçilik güçlü bir fikirdir, amacı halka ve Hakk'a hizmet olan kutlu bir idealdir. Milliyetçilik evrensel bir değerdir. Çağdaş dünyada bütün milletler milliyetçidir. Bütün hükümetler, bütün rejimler, adları ne olursa olsun milliyetçilik yapar; kendi milletlerini yükseltmek için çalışır.³ Milliyetçilik güçlü bir inançtır, insanı heyecanlandırır, çalıştırır, vatan ve millet için fedakârlık yaptırır. Milliyetçilik milletlerin itici gücüdür, insanları bir dava için, zafer için, halka ve Hakk'a hizmet için, hamleler yapmak için bir araya getirir, harekete geçirir. Milliyetçilik İstiklal Harbinin ideolojisidir; Erzurum'da, Sivas'ta kongreler toplanan güçtür. Milliyetçilik, babalarımızı, dedelerimizi zulme karşı durmak için, millet için, insanlık için cepheden cepheye, ülkeden ülkeye koşturan kuvvetin özüdür, cevheridir. Atalarımız, Ötüken'den Malazgirt'e, İstanbul'dan Viyana'ya, Libya'dan Çanakkale'ye, Azerbaycan'dan Arabistan'a, Erzurum'dan Sakarya'ya kadar her cephede halk ve Hak için ölüme koşmuş, uçmağa varmış, şehit olmuştur. Çanakkale'de, Mustafa Kemal'e "Size ölmeyi emrediyorum!" dedirten ve Mehmetçiği namluya karşı, topa karşı koşturan güç, vatan için, bayrak için, bağımsızlık için duyulan endişedir, sevgidir, milliyetçiliktir. Atatürk ve Mehmetçik hiçbir zaman başka milletleri öldürmeyi, esir almayı, sömürmeyi düşünmemiştir. Atatürk ve arkadaşları esarete ve sömürüye karşı savaşan, Türk milletini kurtarmak ve kalkındırmaktan başka endişesi olmayan milliyetçilerdi. Bilge Kağan'ın 732 yılında "Kül Tigin Anıtı"na yazdıkları ile Atatürk'ün 1927 yılında verdiği "Nutuk"ta anlatılanların özü aynıdır. İkisi de Türklerin bağımsızlık ve kalkınma mücadelesini anlatır, halka hizmeti anlatır, millete duyulan güveni anlatır.

Milliyetçilik bir tavidir, duruştur, vaziyet alıştır. Bize değmeyecek düşmanın komşuya degeceğini bilmektir. Komşudan sonra sıranın bize geleceğini öngörmektir. İnsana hizmet için, komşuya yardım için, milleti kalkındırmak için, insanlığa katkı için durumdan vazife çıkarmaktır. Sokakta düşman varsa eve girip kapıyı kapamamak, komşulara haber verip düşmanı kovalamaktır. Milliyetçilik, Çanakkale'de muzaffer olduktan sonra İstanbul'da yaşamayıp Anadolu'ya geçmek, halkı düşmana karşı örgütlemek, savaşlarda başı çekmek ve ölümlerle sarmaş dolaş yaşamaktır. Milliyetçilik, savaş başlayınca çifti çubuğu, çoluğu çocuğu, fabrikayı okulu bırakıp cepheye koşmaktır. Milliyetçilik, Türkistan'da bağımsızlık mücadelesi vermek ve bir bayram sabahı uğruna şehit olacak kadar milletini sevmektir. Milliyetçilik, bir gece yarısı kar yağarken, Millî Mücadeleye katılmak için Özbekler Tekkesi'nden kağınyla yola çıkmaktır. Milliyetçilik, insan için, halk için, millet için tavidir, dik durmaktır.

Milliyetçilik bir dünya görüşüdür, olaylara belli bir açıdan bakmaktır. Milliyetçilik millet gibi hissetmek, onun gibi inanmak, onun gibi düşünmektir. Bilgisiz fikir olmaz, bilmeden düşünülmez, inanılmaz. Her millet kendi gibi düşünür. Milleti kültürünü bilmeden, tarihini bilmeden, hafızasında olanları bilmeden millet gibi düşünülemez. Türk gibi düşünmek, Türk kültürünü, Türklerin tarihî tecrübesini, başarılarını, felaketlerini ve ideallerini bilmeden olmaz.

Orhun Abideleri'ni okumadan, Divânü Lügati't-Türk'ü⁴ anlamadan, Yunus Emre'yi, Karacaoğlan'ı dinlemeden, Karamanoğlu Mehmet Bey'i bilmeden Türk dili üzerine fikir yürütülemez.⁵ Samsun'da başlayan, Erzurum'da, Sivas'ta, Ankara'da, Sakarya'da devam eden ve İzmir'de sonlanan Millî Mücadeleyi bilmeden, Atatürk ve arkadaşlarının ne kadar kutlu bir iş başardığı anlaşılamaz. Millî Mücadeleyi öğrenmeden, Türk milliyetçiliğinin ne kadar insani bir hareket olduğu, halka ne kadar değer verdiği, milliyetçilik fikrinin, Türk milletinin şeref, haysiyet ve bağımsızlık davası olduğu görülemez.

Milliyetçilik Türk gibi düşünmektir. Bir Alman, İtalyan veya Amerikalı gibi düşünürseniz, bir Batılı gibi, Batı'nın tarihî tecrübesi ışığında düşünürseniz, "nasyonalizm" (milliyetçilik) kelimesi size Hitler'i, Mussoloni'yi, Milosoviç'i hatırlatır. Bosna'da toplu hâlde katledilen gençleri, tecavüz edilen kadınları hatırlatır. Almanya'da Yahudileri fırınlarda yakanları, Amerika'da zencileri linç edenleri hatırlatır. Bu tarihî tecrübe sizi "nasyonalizm"den soğutur, uzaklaştırır. O sözü ne duymak ne de kullanmak istersiniz. İnsana, milletinize ve insanlığa duyduğunuz sevgiyi anlatmak için başka kelimeler ararsınız, bulursunuz.⁶ Eğer Türk gibi düşünürseniz, Türk tarihini, Türk kültürünü bilerek düşünürseniz o zaman her şey farklılaşır. Eğer bir Türk gibi düşünürseniz milliyetçilik size işgal edilen vatanı hatırlatır, yakılan şehirleri, öldürülen çocukları hatırlatır. Vatanın her köşesinde kendiliğinden başlayan direnişi, efeleri, Kuvay-ı Milliyeyi, Millî Mücadeleyi hatırlatır. Çanakkale'yi geçilmez yapanları, cepheye mermi taşıyan kadınları, biz yaşayalım diye, millet yaşasın diye, vatan bölünmesin, bayrak düşmesin, ezan susmasın diye şehadete koşanları hatırlatır. Atatürk ve arkadaşlarının, Mehmetçiğin ve topyekûn bir milletin düşmana karşı verdiği kutlu mücadeleyi hatırlatır. Rahatsız etmez, gururlandırır.

Milliyetçilik,
insan için,
halk için,
millet için
tavır almaktır,
dik
durmadır.

Milliyetçilik İnsanı Sevmektir

Milliyetçilik insanı sevmekle başlar. O mükemmel varlığı, Allah'ın ruhundan ruh üfleyerek yarattığı varlığı, "Beni bilsin." diye yarattığı varlığı, sevginin, fikrin ve hizmetin kaynağı o kutlu varlığı sevmemek mümkün mü? İnsanı sevmekten daha doğal ne olabilir. Biliyorsunuz "hümanizm" denen ve insanı sevmek gerektiğini savunan bir fikir akımı bile var. Sorsanız hepimiz "Hümanistiz." insan perveriz, ama insanın çilesi, acısı ve açlığı bir türlü sona ermiyor. Fakir ve cahil milletlerde insan doğuştan sahip olduğu yetenekleri geliştiremiyor, kullanmıyor. Ne kendisi hayattan zevk alabiliyor, varoluş gayesine uygun bir hayat

sürebiliyor ne de başkalarına hizmet ederek onların hayatını güzelleştirebiliyor. En zengin ve en eğitilmiş milletler en haksız savaşları başlatıyor en öldürücü silahları kullanıyor en acı veren işkenceleri yaptırıyor. Savaştan, ölümden, işkenceden vazgeçtik, en zengin ülkeler aç, evsiz ve sefil insanlarla dolu. Ya bir de hümanist olamasaydık? Sevmek sorumluluk yükler. Seviyorsanız sevdiğinizi düşünürsünüz, onun için kaygılanırsınız, onun iyiliği için, mutluluğu için çalışırsınız. Hem sevip hem horlayamazsınız, aç bırakamazsınız, işkence edemezsiniz, öldüremezsiniz.

İnsanı hem sevip hem de öldüremeyeceğimize göre bu işte bir yanlış var. Yapılan yanlış, sevilen, ilanıaşk edilen “insan”ın gerçek insan değil, soyut bir varlık olmasından kaynaklanıyor. Ben “insan”ı severim.

Milliyetçilik bize benzeyen insanları sevmekle başlar. Millet bize benzeyen insanlardan oluşur. Bizim gibi konuşan, bizim gibi düşünen, aynı türküyü coşan, aynı şarkıyla hüznlenen insanlardan, gerçek insanlardan.

Hangi insanı? Gerçekliğinden koparılmış, soyutlanmış, soyut bir kavrama dönüştürülmüş, sadece hayal edilen, vehmedilen insanı seviyoruz. İnsan böyle sevilmemez ki. İnsan hayal değil ki. İnsan melek değil ki. İnsan sadece zihinde yapılandırılan bir kavram değil ki. İnsan somut, müşahhas bir varlıktır. İnsan benim, sensin, biziz. İnsanı sevmek demek, iyisiyle kötüsüyle, çalışkanıyla tembeliyle, zenginiyle fakiriyle, kirlisiyle temiziyile gerçek bir varlık olan insanı sevmektir. Bu sevgiyle gelen sorumluluğu gönül rızasıyla kabullenmektir. Peki kimdir bu sevdiklerimiz, ilk sevdiklerimiz, kendiliğinden, farkında olmadan sevdiklerimiz. Onlar bildiklerimizdir. Sevmek için bilmek gerek. Bilmeden sevilmez, âşık olunmaz. Sevdiklerimiz bildiklerimizdir. Bize benzeyenlerdir. Yanlarında rahat olduklarımızdır, güvende olduklarımızdır, omuz omza verdiklerimizdir.

İlk sevdiklerimiz, anamızdır, babamızdır, kardeşlerimizdir, komşumuzdur, bize benzeyenlerdir, bizim gibi konuşan, bizim gibi ağlayan, bizim gibi gülenlerdir. Milliyetçilik bize benzeyen insanları sevmekle başlar. Millet bize benzeyen insanlardan oluşur. Bizim gibi konuşan, bizim gibi düşünen, aynı türküyü coşan, aynı şarkıyla hüznlenen insanlardan, gerçek insanlardan.

İnsanı sevmek demek, tek tek her insanı, siyah beyaz, kadın erkek, sakat sağlam, demeden sevmektir. Onları düşünmek, korumak, onlara hizmet etmek demektir. İçimizde en hayırlısı başkalarına hizmet edendir. Kimdir bu başkaları? Tanıdıklarımız, bildiklerimizdir. Mahallemizde, köyümüzde, kasabamızda ve ülkemizde yaşayan insanlar. Bizim gibi konuşan, bizim gibi inanan, bizim gibi yaşayan insanlar, aynı kültürü paylaştığımız insanlar. İnsanı sevmek demek, hiç ayırım yapmamak, hiç kimseyi aşağı görmemektir. Yunus Emre gibi, “Kim gönül yıkar ise, iki cihan bedhahtı.” deyebilmektir. İnsanı sevmek demek, Mevlana gibi

“yüz bin kere tövbesini bozmuş” günahkârı da sevmek, ona da “Gel.” demek, kapımızı açabilmektir. İnsanı sevmek demek, ham ve çiğ insanı da sevmek, “incinme incidenden” diyebilmek, onların olması, pişmesi ve kemale ermesi için çalışmaktır. İnsanı sevmek demek, Yunus gibi, Mevlana gibi sevemesek de Yaradan’dan ötürü yaratılanı sevmektir. Her insanı kutsal bir varlık, üzerine titrenecek bir emanet olarak görmektir. İnsanı sevmek demek, tek tek her insanı, gerçek insanı sevmek demektir. Güzel ve çirkin, genç ve yaşlı hâliyle, meziyetiyle kusuruyla, sevabıyla günahıyla yaratılanı sevmektir. İnsanı böyle sevemeyen, ailesini de sülalesini de aşiretini de hemşehrisini de milletini de sevemez. Milliyetçilik gerçek insanı, hemen yanımızda olanları, bize benzeyenleri sevmekle başlar ve yakından uzağa doğru, benzeyenden benzemeyene doğru, bir gök kuşağı gibi bütün insanları kuşatır.

Milliyetçilik Milleti Sevmektir

Milliyetçilik milleti sevmektir, onu yükseltmek için çalışmaktır, o yüceldikçe mutlu olmaktır. Niye millet? Niye aile, sülale, aşiret veya hemşehri değil de millet? Aşiretler hâlinde yaşamaktan niye vazgeçtik? Ya şehir devletleri? Onlara ne oldu? Peki, beyliklerden veya aşiret devletlerinden niye vazgeçtik? Sadece biz değil bütün gelişmiş toplumlar aynı şeyi yaptı? Dünyanın gelişmiş devletlerine bakınız. Ne aşiret kaldı ne derebeyi. Bazılarında eyaletler var ama onların da adı “eyalet.” Ordusu yok, donanması yok, parası yok, dış işleri bakanı yok, ayrı dili yok, ayrı alfabesi yok, ayrı okulu yok. Niye her türden her boydan toplumsal yapılar değişti de millet oldu? Çünkü aklın yolu biridir, doğru olan budur. Millet olmak aşiret olmaktan iyidir. Millî devlet olmak derebeylikten iyidir. Birlikten kuvvet doğar. Çok nüfus az nüfustan, büyük toprak küçük topraktan, büyük ordu küçük ordudan iyidir. Aynı şekilde büyük pazar küçük pazardan, çok vergi az vergiden iyidir. Doğru yol budur. Tarihi süreç içinde, birbirini bilen, aynı olan, aynı olduğuna inanan, aynı değerleri yaşayan, aynı vatani, aynı kaderi paylaşan gruplar birbirine katıldı ve millet dediğimiz toplumsal yapı ortaya çıktı. Millet, ortak aklın yarattığı en gelişmiş insan topluluğudur. Milletten daha gelişmiş, daha akli, herkes için daha faydalı bir toplumsal gerçeklik henüz yoktur. Hepimiz için “doğru” olan, “yararlı” olan milleti sevmektir, korumaktır, geliştirmektir.

Milleti sevmek deyince aklıma İstiklal Savaşında cepheye mermi taşıyan kadınlar gelir. Kar yağmaya başlayınca çocuğunun üstündeki yorganı top mermisine saran kadınlar. Sorsak belki söyleyemezlerdi ama milleti korumak için

Milliyetçilik gerçek insanı, hemen yanımızda olanları, bize benzeyenleri sevmekle başlar ve yakından uzağa doğru, benzeyenden benzemeyene doğru, bir gök kuşağı gibi bütün insanları kuşatır.

devleti korumak gerektiğini, devleti korumak için orduyu korumak gerektiğini, orduyu korumak için de mermiyi korumak gerektiğini bilen kadınlar. Bu bilgiyi bilinçaltında, kültür genlerinde taşıyan, çocuklarına aşılaman kadınlar. Eli öpülecek kadınlar. Uğruna ölünecek kadınlar. Allah sizden razı olsun. Mekânınız cennet olsun! İşte milleti sevmek budur, vatani sevmek budur, sevdiğinden mesul olmaktır, durumdan vazife çıkarmaktır. Milliyetçilik işte böyle bir şeydir; milleti sevmektir; ondan sorumlu olmaktır, üzerine titremektir, onun için çalışmaktır, fedakârlık yapmaktır, gerekirse ölmektir.

Bir millete mensup olmak için o milletin soyundan gelmek yetmez, o milletin kültürünü öğrenmek gerekir.

Millet, Kültür ve Eğitim

Millet sevgisi genlerimize kodlanmamıştır, doğmadan kalbimize konmamıştır. Milleti sevmek anneyi sevmekle başlar, Milleti sevmek için onu bilmek gerekir, sevmeyi öğrenmek gerekir. Yeni doğmuş bir çocuk düşünün. Kendi çocuğunuz, kardeşiniz, yeğeniniz, komşunuzun çocuğu fark etmez. Küçücük bir varlık; bir parça et ve biraz kemik. Canlı ama yürüyemiyor, koşamıyor, konuşamıyor. Ağzı var dili yok. Henüz tamamlanmamış. Biyolojik bir canlı ama kültürel bir varlık değil. Büyümesi, kültürel bir varlık olabilmesi ve bir toplumda yaşayabilmesi için öğrenmesi gerek. Onlarca, yüzlerce, binlerce değil, milyonlarca şey öğrenecek. Neyi öğrenecek? Annesini, babasını, kardeşlerini, dinlediği ninniye, konuşulan dili. Zamanla onları sevecek, onlar gibi konuşacak, onlar gibi inanacak. Neyin doğru neyin yanlış olduğuna onlar gibi karar verecek. Onlar gibi yiyecek, giyecek, şükredecek ve

onlardan biri olacak. Her gün biraz daha öğrenerek biyolojik bir varlıktan kültürel bir varlığa dönüşecek. Bir çocuk eğer eğitilmezse tamamlanamaz, yaşayamaz, varlığını sürdürülemez. Çocuğun yaşayabilmesi için öğrenmek zorunda olduğu bilgiye, görgüye, geleneğe, inanca, duaya, şarkıya, türküye, yemeğe, giyim tarzına, kısacası öğrendiği her şeye günümüzde kültür deniyor. Eğer "kültür" ve "eğitim" olmasaydı "insan" da olmazdı, "millet" de olmazdı. Biyolojik bir varlık olarak doğan çocuk içine doğduğu kültürü öğrenerek "insan"laşır, kültürel bir kimlik kazanır ve bir milletin ferdi olur. Kültür bir milletin fertlerinde ete kemiğe bürünür. Bir millete mensup olmak için o milletin soyundan gelmek yetmez, o milletin kültürünü öğrenmek gerekir. Bütün milletlerde, evde, okulda ve toplumda çocuklara önce o milletin kültürü öğretilir. Çocuk öğrendiği kültürü sever, yaşar, korur ve gerekirse uğruna ölür. Millî kültür öğrenmeden sevilmez, sevilmeden öğrenilmez. Kültürü sevmek milleti sevmektir, korumak milleti korumaktır.

Kültürün Rengi

Yaşamak için öğrenmeye muhtaç olduğumuz, öğrendiğimiz, sevdiğimiz, öğrettiğimiz, bizi mutlu eden, yaşamaktan keyf aldığımız, uğruna öldüğümüz kültürün rengi nedir? Onu nasıl bir sıfatla tanımlarsınız? Nasıl bir kültürdür o? Kimin kültürüdür? İlk akla gelen cevap ailedir. Doğrudur, çocuk ailesinin kültürünü öğrenir. Her ailenin bildiği ve yaşadığı bir kültür vardır. Peki, kültürün sahibi aile midir? Hayır. Her ailenin kendi yarattığı, kendine özgü, kendi malı olan bir kültürü yoktur. Aynı kültürü mahalledeki diğer aileler de yaşar. Onlar da aynı dili konuşur, aynı yemekleri pişirir, aynı ninnileri söyler ve aynı şarkıları dinler. Eğer bir ailenin evde konuştuğu dili mahalledeki diğer aileler bilmiyorsa, o zaman o aile mahallenin konuştuğu dili öğrenir ve onlarla o dilde haberleşir. Bir ailenin iki dilli olması, şivesinin, aksanının bulunması o aileyi mahalleden ayırmaz. Dildeki farklılığa rağmen onlar da herkes gibi inanır, düşünür, şükreder. Misafiri herkes gibi ağırlar. Aileler arasında farklar olsa da mahallede hayat tarzı aynıdır. Herkes her şeyi aşağı yukarı aynı şekilde yapar, aynı kültürü yaşar.

Peki, kültürün sahibi mahalle midir? Çocuğun öğrendiği, sevdiği, yaşadığı kültüre mahalle kültürü diyebilir miyiz? Dersek yanlış olur, çünkü kasabadaki diğer mahallelerde de hayat tarzı aynıdır. Oralarda da insanlar aynı dili konuşur, aynı yemekleri pişirir, aynı türkülerini söyler. Delikanlılar askere aynı şekilde uğurlanır, evlenen kızlara aynı şekilde duvak takılır, cenazeler aynı şekilde kaldırılır. Bütün mahallelerde çay aynı şekilde demlenir, bütün camilerde aynı şekilde dua edilir. Hayat tarzı mahalleden mahalleye değişmez; aynıdır. Mahalleler birbirinin devamıdır.

Öyleyse, çocuğun öğrendiği, sevdiği, yaşadığı kültüre şehir kültürü denebilir mi? Mesela Adana kültürü, Erzurum kültürü, Edirne kültürü desek olur mu? Yanlış olur. Aralarında bazı farklılıklar olsa da Adana'dan Samsun'a, Erzurum'dan Muğla'ya, Edirne'den Van'a kadar yüzlerce kasaba ve şehirde hayatı şekillendiren değerler, fikirler ve inançlar aynıdır. Hayat tarzı aynıdır, insanlar aynı kültürü yaşar. Dil aynıdır, din aynıdır, dilekler aynıdır. Dili veya şivesi farklı da olsa kaygıları, dilekleri, inançları aynıdır. Adana veya Edirne fark etmez, gençler askere aynı duyguyla, kaygıyla ve gururla uğurlanır. Erzurum'da, Şırnak'ta veya Adana'da kebablar farklı pişer, ama hepsi de helal etten yapılır. İzmir'de de Hakkâri'de de ölenin arkasından konuşmak ayıptır. Misafire Tunceli'de süt Tarsus'ta ayran ikram edilir, ama misafirperverlik ortak değerdir ona aykırı durulmaz. "Burası Yemen'dir, suyu çemendir, giden gelmiyor, acep nedendir?" türküsü bütün şehirlerde herkesi aynı şekilde duygulandırır. "Çanakkale içinde aynalı çarşı, anne ben gidiyorum düşmana karşı." türküsü herkese aynı duyguları yaşatır; Siirt, Batman, Osmaniye, Kastamonu veya Sinop fark etmez. Her şehrin kendine has bir kurtuluş destanı vardır, ama hepsi de kurtuluş destanıdır. Ortak tarihî tecrübe, çekilen acılar, edilen dualar, kazanılan zaferler zihnimizin muhtevasıdır, genlerimize yazılmıştır, damarımızda akan kan gibidir şehirden şehre değişmez.

Sadece mahalleler arasında değil, şehirler arasında da duygular, düşünceler, dilekler ve dualar aynıdır; hayat tarzı aynıdır; aynı kültür yaşanır.

Peki, doğduğumuz günden itibaren öğrenmeye başladığımız, sevdiğimiz, yaşadığımız, bizi biz yapan, bize bir kimlik kazandıran, bizleri birbirine benzeten inançlara, fikirlere, değerlere millî kültür denebilir mi? Kültürün sahibi millet midir? Evet, modern toplumda kültürün sahibi millettir. Kültür bir milletin yaşamak, ihtiyaçlarını karşılamak, mal mülk, güç ve itibar sahibi olmak için, halka ve Hakk'a hizmet için yarattığı programdır. Her millet ihtiyaçlarını kendine özgü karşılar. Her milletin dili, şarkısı, kıyafeti, dansı, yemekleri kendine göredir. Kendi içinde farklılıklar olsa da her milletin ortak bir tarihi, ortak inançları, ortak değerleri, ortak bir hayat tarzı ve ortak idealleri vardır. Çocukların yaşayabilmek için, bir millete mensup olabilmek için öğrenmek zorunda oldukları "kültür"ün başına konacak sıfat "millî"dir. Kültürün rengi milletin rengidir. Her milletin çocuklarına verdiği eğitimin muhtevası millî kültürdür. Millî kültürü öğrenmeden yaşayamayız; biyolojik bir varlıktan toplumsal bir varlık hâline dönüşemeyiz, bir millete mensup olamayız. Kültürümüz kimliğimizdir; bilmeden sevilmez, sevilmeden öğrenilmez, öğrenmeden yaşanmaz, zevk alınmaz, uğruna fedakârlık yapılmaz.

Kültürel Farklılıklar

Kültür, bir toplumun sorunlarını çözmek, maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılamak, gelişmek, güç, servet ve itibar kazanmak için geliştirdiği, birbiriyle uyumlu fikir, değer ve araçların toplamıdır. Her milletin kendine has bir kültürü vardır. Ancak, bir milletin bütün fertleri millî kültürü aynı şekilde yaşamaz, yaşayamaz. Kültürel unsurların üretiminde kullanılan kaynakların farklılığı, çevresel farklılıklar, daha da önemlisi milleti oluşturan bireyler ve gruplar arasındaki farklılıklar, kültür içi farklılaşmalara yol açar. Her insan grubu kendi kültürünü çevresindeki fiziki, sosyal, dinî ve siyasi güçlerle etkileşerek, ulaşabildiği kaynakları kullanarak yaratır. Kültürü yapan insandır ama üretilen kültürün niteliği kullanılan kaynakların niteliğine göre şekillenir. Kültür, insanın çevresiyle birlikte yarattığı ortak bir üründür. Bir millete mensup insanların hayat tarzı, yaşanan fiziki çevrenin ve kullanılan kaynakların farklılığı sebebiyle kendi içinde farklılaşırlar. Bu gerçeği en iyi bilmesi gereken millet Türklerdir. Birbirinden çok uzak ve çok farklı coğrafyalarda yaşayan Türk milletin zaman içinde kendi içinde kültürel farklılaşma göstermesi kaçınılmazdı.

Çevrenin ve kaynakların bir milletin kültürünü kendi içinde nasıl farklılaştırdığını göstermek için şöyle bir örnek verebiliriz: Akdeniz sahilindeki Gökçeburun köyünde her ailenin en az bir kayığı vardır. Herkes balık tutmayı çok iyi bilir. Köylüler hayatlarını balıkçılık yaparak kazanırlar. Mutfaklarında deniz ürünleri ve sebze yemekleri pişirilir. Yirmi beş çeşit balık yemeği yaptıkları söylenmektedir. Dillerinde deniz ve denizcilikle ilgili birçok deyim vardır. Denizci şa-

kası yapar, denizci fıkrası anlatırlar. Diğer taraftan, Kayseri-Sivas arasındaki Uzunyayla bölgesinde bulunan Karayamaç köyünde hemen her ailenin bir koyun sürüsü vardır. Yılıka atları vardır. Toprak, altı ay karla kaplıdır. Kışın ulaşım için kızak kullanırlar. Patates hariç pek sebze pişirmezler. Et ve sütle yapılabilecek hemen her şeyin ustasıdırlar. Yüzmeyi, kürek çekmeyi, balık tutmayı bilmezler, ama hayvancılıkta üstlerine yoktur. Çeşit çeşit peynir yaparlar. Yaban atlara onlardan daha iyi binen yoktur. Bu iki köyün sakinleri, iki yüz yıl önce Asya'da bir şehirden Türkiye'ye göç etmiş ve Osmanlılar tarafından farklı bölgelere iskân edilmişlerdir. Asya'dan getirdikleri Türk kültürü, yeni yerleştikleri çevreye uyum sağlayarak zaman içinde değişmiştir. Farklı bölgelerdeki bu iki köyün kültürü hem birbirinden farklıdır hem de Asya'daki hemşerilerinin kültüründen. Biri iyi diğeri kötü değildir, sadece farklıdırlar. Hayat tarzlarındaki farklılaşma, çevre değiştiği için, kaynaklar değiştiği için, şartlar zorladığı için ortaya çıkmıştır. Millî kültür, varlığını sürdürmek için çevreye uyum sağlayarak kendi içinde farklılaşmıştır. Özde hepsi aynıdır, Türk kültürüdür.

Millet ve Ortak Değerler

Türk milleti öyle yalın, anlaması, anlatması, tarifi kolay bir millet değildir. Orta Asya'dan yola çıkmıştır, bin beş yüz yıldır Batı'ya doğru yürümektedir. Çin Seddi'nden Viyana'ya uzanan çok değişik ortamlarda konaklamıştır, değişik milletlerle komşu olmuş, iş yapmış, savaşmıştır. Peki, Türk milleti denen bu topluluğu bir arada tutan nedir? En kısa cevap "ortak değer"lerdir. Tek tek fertlerin değil, toplumun değerli saydığı, kıymetli olduğuna inandığı fikirlerdir, inançlardır, ideallerdir, menfaatlerdir, birlikte yaşama arzudur. Değerler de çeşit çeşittir. Maddi değerler, manevi değerler vardır. Dinî değerler, siyasi değerler vardır. Toplumsal ve kültürel değerler, ortak çıkarlar vardır. Bu değerler Türk halkının yarattığı "millî kültür"dür; Türk milletinin kültürel genleridir. Millî kültür bir milletin kanıdır, canıdır, bilinçaltıdır, ortak eseridir, ayırt edici özelliğidir. "Millî devlet" denen gerçeklik de bu ortak kültür üzerine inşa edilmektedir. "Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli yüksek Türk kültürüdür."

Bir halkın ortak kültürü günlük hayata nasıl yansır, insanları nasıl etkiler, fertleri birbirine nasıl bağlar? Mesela, Türk milletinin ortak değerlerinden biri askerliktir. Nereli olduğu, hangi aşiretten veya bölgeden olduğu, zengin veya fakir, şehirli veya köylü olduğu fark etmez. Türkiye'nin her yerinde askerden kaçan adam yerine konmaz, sevilmez, horlanır, dışlanır. Türk milletinin ortak değerle-

Türk milleti öyle yalın, anlaması, anlatması, tarifi kolay bir millet değildir. Orta Asya'dan yola çıkmıştır, bin beş yüz yıldır Batı'ya doğru yürümektedir.

rinden bir başkası çağdaş medeniyete ulaşma idealidir. Dili, mezhebi, okumuşluk seviyesi, zenginlik veya fakirlik derecesi ne olursa olsun, Türk halkının bütün mensuplarını hüznülendiren, canını sıkan ve hatta öfkeliendiren gerçek, ülkenin çağdaş medeniyetin gerisinde kalmış olmasıdır. Çağdaş medeniyet seviyesine yükselmek ve onu geçmek Türk milletinin millî ülküsüdür, ortak değeridir. Çağdaş medeniyeti yakalamak ümidi, buna dair işaretler Türk milletinin bütün mensuplarını aynı şekilde heyecanlandırır. Her Türk'ün göğüs kafesinde huzursuz bir yürek vardır. Türkiye dünyanın en gelişmiş milletleri seviyesine ulaşmadan, onları "yenmeden," onları "geçmeden," onlara halka ve Hakk'a hizmet için önderlik edecek kadar gelişmeden huzur bulmak mümkün değildir. Bu ideal, kültür genlerimize kodlanmıştır. Osmanlıdan, Selçukludan, Göktürklerden mirastır. Millet olarak futbolu Avrupalılardan iyi oynadığımızı, televizyonu Avrupalılardan iyi yaptığımızı, kendi tankımızı, silahımızı ve uçığımızı yaptığımızı, zalime direnebildiğimizi, mazlumunu koruyabildiğimizi gösteren olay ve haberler herkesi heyecanlandırır, gururlandırır, mutlu eder. Millet olabilmek için, millet olarak kalabilmek için ortak değerlerimizi, dilimizi, ideallerimizi, asırların süzgecinden geçmiş ve üç kıtada denenmiş kültürümüzü sevmek, öğrenmek ve yaşatmak zorundayız.

Millet olabilmek için, millet olarak kalabilmek için ortak değerlerimizi, dilimizi, ideallerimizi, asırların süzgecinden geçmiş ve üç kıtada denenmiş kültürümüzü sevmek, öğrenmek ve yaşatmak zorundayız.

Demokrasi ve Ortak Değerler

Milliyetçi olmadan demokrat olunmaz. Bir toplulukta ortak değerler yoksa, ortak değerler önemsenmiyorsa, öğrenilmiyorsa, yaşanmıyorsa o topluluk millet değildir. Bir topluluk millet değilse, fertler aşiret bağlarını aşıp, millet denilen daha büyük topluluğa dâhil olamamışsa, o toplulukla özdeşleşmemişse, milliyetçi olamamışsa, o toplulukta gerçek bir demokrasinin yaşaması mümkün değildir. Bir ülkede sağlıklı bir demokratik rejim kurabil-

mek için vatandaşların kendilerini aşiret veya cemaatten bağımsızlaştırması, aşiretin veya cemaatin çıkarları için değil milletin çıkarları için oy kullanması gerekir. Demokrat olmak için milleti sevmek, milliyetçi olmak, millet için en iyi seçimi yapmak gerekir. Vatandaşların tercihlerini aşiretin veya cemaatin baskısı altında, onların çıkarları doğrultusunda yaptığı, milliyetçi ve demokrat bir tavır sergileyemediği toplumlarda, gerçek bir demokrasi yoktur.⁷

Demokrasinin yaşaması için gerekli olan temel ortak değerlerden biri dildir. Demokratik bir rejim vatandaşların birbirleriyle konuşmasını, tartışmasını, bir-

birini anlamasını gerektirir. Siyasi makamlar için aday olanların ne söylediğini, neler vadettiğini anlamayan vatandaşların, siyasi hayata katılması ve kime oy vereceğine veya vermeyeceğine karar vermesi mümkün olmaz. Modern demokratik rejimlerde sadece bir dili konuşmak da yetmez. O dilde okuyup yazmak, yazılanları anlamak gerekir. Ortak dilde yazılanları ve söylenenleri anlamak ve eleştirebilmek gerekir. Milleti oluşturan gruplardan bazılarının ana dili farklı olabilir. Hiç kimsenin, bir başkasının anasından öğrendiği dili hor görme hakkı yoktur. Üstelik iki dilli olmak bir kusur değil meziyettir. Ancak, demokratik bir ülke olabilmek için, o ülkedeki bütün vatandaşların, ülkede konuşulan ortak dili çok iyi bilmesi şarttır.

Türkler ve Kürtler Kardeşdir

Ortak tarihî tecrübenin ürünü olan millî kültür ve o kültürün özü olan ortak bilgi, değer ve idealler aynı coğrafyada yaşayan insanları benzer kılar, kardeş yapar; aynı şekilde düşünmelerini ve inanmalarını sağlar. Asya'dan Avrupa'ya uzanan tarihî yolculuk, ortak hafıza, ortak acılar, düşmanlar ve zaferler Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran halkı kardeş yapmıştır. Bu kardeşlik kan bağından, karındaşıktan ötedir, yücedir, verilmemiştir, kazanılmıştır, hak edilmiştir. Bütün ayrıştırma çabalarına rağmen Anadolu'da yaşayan ve ana dilleri farklı olan grupların ne kadar güçlü ortak değerlere sahip olduğunu göstermek için 2009 yılında yapılan bir araştırmadan birkaç örnek vermek istiyorum. Bu çalışma, Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi tarafından, aralarında uluslararası üne sahip olan isimlerin de bulunduğu tanınmış akademisyen ve uzmanlara yaptırılmıştır. Araştırma, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bulunan Adıyaman, Ağrı, Batman, Bingöl, Bitlis, Diyarbakır, Elâzığ, Erzurum, Hakkâri, Iğdır, Kars, Malatya, Mardin, Muş, Siir, Şanlıurfa, Şırnak, Tunceli ve Van illerinde gerçekleştirilmiştir. Bu illerde ve onlara bağlı yerleşim merkezlerinde yaşayan 18-65 yaş arası 1782 kişiyle yüz yüze görüşülmüş ve birçok konuda görüşleri alınmıştır. Görüşülen kişilere çeşitli cümleler okunmuş ve okunan cümlelerdeki yargılara katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Sorulara verilen cevaplar, katılanların ana diline, etnik kökenine, eğitimine vb. özelliklerine göre gruplandırılarak verilmiştir. Ortak değerlerle ilgili bulgulardan bir kısmı şöyledir.

Ortak tarihî tecrübenin ürünü olan millî kültür ve o kültürün özü olan ortak bilgi, değer ve idealler aynı coğrafyada yaşayan insanları benzer kılar, kardeş yapar; aynı şekilde düşünmelerini ve inanmalarını sağlar.

Tablo 1. Doğu ve Güneydoğu'da Yaşayan Ana Dilleri Farklı Vatandaşların Ortak Değerleri

DEĞERLER VE KATILMA ORANLARI					
Ana Dil	Türkiye Cumhuriyeti Devleti benim için önemlidir.	Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak benim için önemlidir.	Türkiye Cumhuriyeti bayrağı benim için kutsaldır.	İstiklal Marşı benim için önemlidir.	Türkiye Cumhuriyeti'nin bölünmez bütünlüğü önemlidir.
Türkçe	97.9	98.1	99.0	99.0	98.7
Kürtçe	92.1	92.5	89.3	88.6	90.3
Zazaca	90.7	92.0	87.6	92.1	93.4
Arapça	96.8	97.3	95.5	94.7	98.0

Bahçeşehir Üniversitesi tarafından yaptırılan araştırmaya katılanlardan yaklaşık % 95'i Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin varlığı, birliği, bayrağı ve İstiklal Marşı gibi hayati konularda aynı inançlara sahiptir. Mesela, ana dili Türkçe olanların % 97.9, Kürtçe olanların % 92.1, Zazaca olanların % 90.7 ve Arapça olanların % 96.8'i, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kendileri için önemli olduğunu söylemiştir. Ana dili Türkçe olanların % 98.1, Kürtçe olanların % 92.5, Zazaca olanların % 92.0 ve Arapça olanların % 97.3'ü, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmanın kendileri için önemli olduğunu söylemiştir. Ana dili Türkçe olanların % 99.0, Kürtçe olanların % 89.3, Zazaca olanların % 87.6 ve Arapça olanların % 95.5'i Türkiye Cumhuriyeti bayrağı benim için kutsaldır demiştir. Ana dili Türkçe olanların % 99.0, Kürtçe olanların % 86.6, Zazaca olanların % 92.1 ve Arapça olanların % 94.7'si İstiklal Marşı'nın kendileri için önemli olduğunu söylemiştir. Ana dili Türkçe olanların % 98.7, Kürtçe olanların % 90.3, Zazaca olanların % 93.4 ve Arapça olanların % 98.0, Türkiye Cumhuriyeti'nin bölünmez bütünlüğünün ken-

dileri için önemli olduğunu söylemiştir. İnsan davranışlarını belirleyen en önemli faktörlerden biri değerlerdir. İç ve dış mihraklı ayrıştırma çabalarına rağmen, Türk halkının hemen tamamının aynı değerlere inanıyor olması, ülkenin ve milletin geleceğine dair ümitlerimizi kuvvetlendirmektedir. Değerlere dayalı kardeşliğin kıymeti bilinmelidir.

MİLLİYETÇİLİK İNSANLIĞI SEVMEKTİR

İnsanlık kimdir, kimleri kapsar, nasıl tarif edilir? Elbette insanlık, bütün insanlardır, herkeştir. Ancak, böyle soyut bir “insanlık” tanımı pek işe yaramamaktadır. İnsanlığı sevmenin, soyut kavramlar hakkında saygıyla konuşmaktan ötede bir anlamı olmalı, gerçek hayatta bir karşılığı bulunmalıdır. Bu anlamda insanlık, yakından uzağa doğru herkeştir; bütün insanlardır, ulaşabildiğimiz konuşabildiğimiz, haberleşebildiğimiz herkeştir. Çağdaş dünyada insanlık milletler hâlinde yaşamaktadır. İnsanlığı sevmek, milletleri sevmektir. İnsanlığı sevmenin pratikteki karşılığı dünyadaki diğer milletleri sevmektir. Zengin fakir, güçlü güçsüz, Müslüman, Hristiyan, Yahudi veya Budist ayrımı yapmadan hiçbir milleti aşağı görmemektir. Ayrımcılık yapmamaktır. Yunus Emre gibi “Yetmiş iki milleti aynı gözle bakmak” tır, tamamını sevmektir. İnsanlığı seviyorsak, insanlığı oluşturan milletleri sevmemiz, onları koruyup kollamamız, sevdiğimizi göstermemiz gerekir.

İnsanlığı Sevmek Milletleri Sevmektir

Milliyetçilik milleti sevmek, onun için çalışmak, onu yüceltmektir. Milleti yüceltmek diğer milletlerle olur, insanlığı sevmekle, onu yüceltmekle olur. Peki insanlığı niye seveceğiz? Bütün milletleri niçin seveceğiz? Onları niçin koruyup kollayacağız. Milliyetçi olmak için bu neden gerekli? Bunun mantığı nedir? Milliyetçilerin kendi milletleriyle birlikte başka milletleri de sevmesinin çok güçlü bir mantığı vardır. Millî çıkarlarımıza uygun olan budur, faydalı olan budur, doğru olan budur, güzel ahlak, yüce erdem bunu gerektirir. Milliyetçiliğin niçin başka milletleri de sevmeyi, onları da koruyup kollamayı gerektirdiği aşağıda iki başlık altında açıklanacaktır.

(1) Millî Gelişmenin Kaynaklarından Birisi Diğer Milletlerdir

Gelişmiş başka milletlerin varlığı kendi milletimizin gelişmesine katkı sağlar. Bunun için başka milletleri de sevmemiz ve desteklememiz gerekir. Bir toplumun gelişmesine birçok insan, kurum, yeni buluşlar, doğal kaynaklar, başka toplumlar ve benzerleri katkı sağlar. Toplumsal gelişmeye katkı sağlayan faktörleri iki grupta toplamak mümkündür:

(a) Öz Kaynaklara Dayalı Gelişme: İlk gruba toplumun kendi öz kaynaklarından gelen, kendi insanları tarafından yapılan katkıları koyabiliriz. Söz gelimi, dünyanın ıssız bir bölgesinde kendi başına yaşayan ıssız bir toplum düşünün. Bu

“İssız Toplum”un kültürü veya hayat tarzı hep aynı kalmayacak, yeni ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamak için bulunan çözümlerle, yeni buluşlarla ve geliştirilen teknolojiyle bireylerin hayat standardı yükselecektir. Yine söz gelimi, bu “İssız Toplum”un mutfağında şu anda otuz çeşit yemek olduğunu ve bu sayının son on beş yılda düzenli olarak artarak yirmiden otuza çıkmış olduğunu, yani son on beş yılda on yeni yemek türü yaratılmış olduğunu farz edelim. İssız Toplumda hayvancılık çok gelişmiş olduğundan bu yemek çeşitlerinden hemen hepsi de hayvan ürünlerine ve ete dayalı yemekler olsun. Yine bu “İssız Toplum”da hâlen üç telli bir saz olduğunu ve bu sazın on beş yıl önce sadece tek telli olduğunu ve zaman için geliştirilerek üç telli yapıldığını farz edelim. “İssız Toplum”un başka bir özelliği de çok güçlü bir ordusunun olması ve iyi savaşması olsun.

(b) Kültürel Etkileşim Yoluyla Gelişme: İkinci gruba ise bir toplumun başka toplumlardan etkilenerek, o toplumların kültürlerinden aldığı unsurları kendi kültürüne katarak sağladığı gelişmeleri koyabiliriz. Söz gelimi bu “İssız Toplum”un bir gün bir şekilde yeni bir toplumla karşılaştığını düşünelim. Bu “Yeni Toplum”la tanışma yeni bir yol açtığı için olabilir, göçler sebebiyle, savaş sebebiyle veya işgal yoluyla olabilir. “İssız Toplum”la “Yeni Toplum” hangi şartlar altında tanışırsa tanışsın, aralarında mutlaka bir kültürel etkileşim olacaktır. Eğer iki toplumun kültürleri farklı ama kültürel gelişmişlik seviyeleri birbirine yakın, birbirini dengeleyecek durumda ise, iki taraf ta bu etkileşimden daha kârlı çıkacak, kendi kültürünü daha fazla geliştirecektir.⁸

Yukarda sözü edilen “İssız Toplum”la “Yeni Toplum” arasındaki kültürel etkileşimin muhtemel sonuçları şöyle olabilir: Diyelim ki “Yeni Toplum” yeni açılan yol ile bir günde ulaşılabilen farklı bir coğrafyada yaşamaktadır. Dili farklıdır, dini farklıdır, mutfağı, musikisi, kıyafetleri, kısacası kültürü farklıdır. Söz gelimi, “Yeni Toplum”un mutfağında seksen çeşit yemek vardır ve bunların çoğu da sebze kullanılarak yapılmaktadır. Bu toplumun musikisi de gelişmiştir, beş ayrı musiki aleti vardır ve bunlardan biri olan saz dokuz tellidir. Ancak bu toplumda askerlik sanatları pek gelişmemiştir ve ordusu zayıftır. İki toplum arasındaki etkileşim arttıkça, “İssız Toplum”, “Yeni Toplum”daki yemek türlerinden çokluğundan etkilenerek ve bu yemeklerden bazılarını kendi mutfağına katarak, yemek sayısını bir yılda otuzdan kırka çıkartabilir. Musiki aletlerinin çokluğundan ve gelişmişliğinden etkilenerek üç telli sazlarını beş telli yapabilir, diğer musiki aletlerinden bazılarını öğrenmeye ve kullanmaya başlayabilir. Diğer taraftan “Yeni Toplum” da “İssız Toplum”dan hayvancılığı öğrenerek mutfağına yeni et yemekleri katabilir, bu toplumdan kendisinde pek olmayan askerlik sanatını öğrenebilir. Kültürel etkileşim iki toplumun da kültüründe yenilenmeye yol açarak, iki toplumda da hayat standardını yükseltebilir. Eğer bu toplumlardan biri herhangi bir sebeple diğerini sevmez, saymaz, ona düşman olur ve herhangi bir şekilde onun kültürünü yok etmeye karar verir ve bunu başarır, o toplum kendi kültürünün gelişmesine yol açan çok önemli bir kaynağı yok etmiş olacaktır. Her

kültür insana ait problemlere farklı çözümler üretir, insanın evrensel olan ihtiyaçlarını farklı şekilde karşılar. Bir milletin çevresinde farklı milletlerin olması, farklı kültürlerin yaşanması o milletin daha fazla gelişmesine yardım eder, menfaatlerine uygun olur. Dünyadaki bütün milletler için kendi çıkarlarına uygun davranış, diğer milletleri sevmek, korumak ve gelişmelerine yardımcı olmaktır. Dünyadaki bütün milletlerin fertleri kendi milletlerini sevmeli, kendi kültürlerini geliştirmeli, kendi milliyetçiliklerini yaşamalıdır ki insanlığın gelişimine de katkı sağlayabilsinler. Millet olarak ne kadar çok geliştiresek, başkalarına o kadar çok ilham veririz, yardım ederiz, hizmet ederiz. Başka milletler ne kadar çok gelişirse bizim de onlardan bir şey öğrenme ve faydalanma şansımız o kadar artar. Milliyetçilik, insanın hem kendi milletini hem de başka milletleri sevmesini gerektirir.

Başka Milletlere Saygı Duymak Ahlaki Bir Sorumluluktur

Kişisel ve millî irademizden bağımsız olarak var olan gerçeklik, insanlığın farklı milletlerden oluştuğu ve her milletin de farklı bir kültürle yaşadığıdır. Beğensek de beğenmesek de realite budur. İnsanlık, Allah'ın "kavimler" dediği milletler hâlinde yaratılmıştır. Kavimler birbirini bilsin istenmiştir. Her kavim diğerinden farklıdır. Tabii ki farklı yaratılmak kusur olamaz, yanlış olamaz. Ana babamızı seçme imkânımız olmadığı gibi, milletimizi seçme imkânımız da yoktur. Şu veya bu milletin mensubu olarak dünyaya gelmek, siyah derili veya beyaz derili olmak, Afrika'da veya Asya'da doğmak, kadın veya erkek olmak bizim tercihimiz değildir. Olmasına karar vermediğimiz, olması bizim tercihimize, çalışkanlığımıza veya tembelliğimize, düşüncemize veya eylemimize bağlı olmayan bir durum için, rengimiz, cinsiyetimiz veya mensubu olarak doğduğumuz şu veya bu millet için ödüllendirilmemiz gerekmediği gibi cezalandırılmamız da gerekmez. İnsanları sorumlu olmadıkları bir durum için, renkleri için, kavimleri için, mensup oldukları milletin kültürü için suçlamak, horlamak ve aşağı görmenin ahlaki bir temeli yoktur. Doğru olan, erdemli olan, kendi milletimizi sevdiğimiz gibi başka milletleri de sevmek, saymak, korumak ve kollamaktır.

İdeal olan, farklı da olsalar bütün milletleri ve kültürleri sevmektir, saymaktır ve desteklemektir. Ancak, sevmek bir gönül işidir. Herkesten herkesi sevmesini beklemenin gerçek hayatta karşılığı olmayabilir. İnsanları buna zorlamak da ahlaki değildir. Çok farklı sebeplerden dolayı insanlar birbirini sevemeyebilir;

Milliyetçilik,
insanın hem
kendi milletini
hem de başka
milletleri
sevmesini
gerektirir.

milletler birbirini sevmeyebilir. Bu durum anlayışla karşılanmalıdır. Yapılması gereken ve mümkün olan saygı duymaktır. Biyolojik farklılıklara, kültürel farklılıklara, toplumsal farklılıklara, ekonomik farklılıklara ve bireysel farklılıklara saygı duymak şarttır ve bu mümkündür. Sevmesek de bize hiçbir faydaları olmasa da ne kadar farklı olurlarsa olsunlar insanlara ve milletlere saygı duymak, onları sadece insan oldukları için korumak, kollamak ve desteklemek gerekir. Kim bilir belki bir gün gelir değişiriz, kalbimiz değişir, zihnimiz değişir ve bugün sevmediklerimizi sevmeye başlarız. Kim bilir belki bir gün gelir, bugün fakir olan, kötü olan, çirkin olan sevmediklerimiz zenginleşir, güzelleşir, iyileşir ve bize kendilerini sevdirebilir. Milliyetçilik insanı, milleti ve insanlığı sevmektir. ■

¹ Bilge Kağan'ın 723 yılında dikilen Kül Tigin Anıtı'ndaki sözlerinden bir bölüm şöyledir: "Türk milletinin adı sanı yok olmasın diye, babam kağanı annem hatunu yükseltmiş olan Tanrı, il veren Tanrı, Türk milletinin adı sanı yok olmasın diye, kendimi o Tanrı kağan oturttu tabii. Varlıklı zengin millet üzerine oturdum. İşte aşsız, dışta elbisesiz, düşkün, perişan milletin üzerine oturdum. Küçük kardeşim Kül Tigin ile konuştuk. Babamızın, amcamızın kazanmış olduğu milletin adı sanı yok olmasın diye, Türk milleti için gece uyumadım, gündüz oturdum. Küçük kardeşim Kül Tigin ile, iki şad ile öle yite kazandım. Öyle kazanıp bütün milleti ateş, su kılmadım. Ben kendim kağan oturdumda, her yere gitmiş olan millet, öle yite, yaya olarak, çıplak olarak dönüp geldi. Milleti besleyeyim diye, kuzeyde Oğuz kavmine doğru, doğuda Kitay, Tatabı kavmine doğru, güneyde Çin'e doğru on iki defa büyük ordu sevk ettim. ...Savaşım. Ondan sonra Tanrı bağışlasın, devletim var olduğu için, kısmetim var olduğu için, ölecek milleti diriltip besledim. Çıplak milleti elbiseli, fakir milleti zengin kıldım. Az milleti çok kıldım. Değerli illiden, değerli kağanlıdan daha iyi kıldım. Dört taraftaki milleti hep tâbi kıldım, düşmansız kıldım."

² Yunus Emre 648-720 yılları arasında yaşamıştır. *Yunus Emre Divânı'nın* muhtelif baskıları vardır.

³ Milliyetçiliğin bütün milletler tarafından benimsenen evrensel bir değer olduğu konusunda daha fazla bilgi için bakınız: Mustafa Özcan, *Evrensel Bir Değer Olarak Milliyetçilik. Türkiye ve Siyaset*. 2002

⁴ Kâşgarlı Mahmud XI. yüzyılda yaşamıştır. "XI yüzyıl, kuzeyde Müslüman olmayan Peçenek, Uz (Oğuz) ve Kıpçakların, güneyde Selçuklular idaresindeki Müslüman Oğuzların, Karahanlıların ve Gaznelilerin dünyaya hâkimiyet ve kudretlerini yadıkları bir devirdir. Türklerin dünyaya hâkim oldukları bu devrin bütün mânevî haz ve ifiharını duyan Kâşgarlı Mahmud," Tükçenin nasıl büyük bir dil olduğunu göstermek ve Türkçeyi Araplara öğretmek için yazdığı *Divânü Lügati't-Türk* adlı eserini 10 Şubat 1074'te tamamlayarak Bağdat'ta Abbasi Halifesine sunmuştur. Bu konuda daha fazla bilgi için bk: Prof. Dr. Reşat Genç, *Kâşgarlı Mahmud'a Göre XI. Yüzyılda Türk Dünyası*, 1997.

⁵ Karamanoğlu hükümdarı Mehmet Bey'in (1246-1283) yayımlanmış olduğu 13 Mayıs 1277 tarihli ferman şöyledir: "Şimden gerü hiç gimesne divanda, dergâhda, bergahda ve dahı her yerde Türk dilinden özge söz söylemeye."

⁶ Milliyetçiliğin toplumların gelişip modernleşmesine yaptığı önemli katkılara rağmen, bu kavramı ifade etmek için Batı'da kullanılan "nationalism" (nasyonalizm, milliyetçilik) sözünün 20. yüzyılın başından itibaren Avrupa ve Amerika'da, siyasi söylemden çıkarıldığı görülmektedir. Bunun önemli sebeplerinden birisi Avrupa'da milliyetçiliğin 20. yüzyıldaki tarihiyle ilgilidir. "Milliyetçilik, Avrupa'da Herder, Mazzini, Mill, Naumann ve benzerlerinin geleneğinden ayrılarak faşizmin, Nazizmin ve ırkçılığın özelliklerini benimsemiştir." (Yael Tamir (1996, p. 140-141). Bu ve benzeri sebeplerden dolayı, Avrupa ve Amerika'da nasyonalizm (milliyetçilik) sözünün siyasiler ve entelektüeller ve hatta halk tarafından kullanılmıyor olması, onun ifade ettiği mananın da bu toplumların kültüründen silindiği anlamına gelmemektedir. Hatta seyrek de olsa bazı siyasi liderlerin

millî birlik ve beraberliğin önemini vurguladıkları konuşmalarda nasyonalizm (milliyetçilik) sözünü kullandıkları görülmektedir (Cuomo ve Holzer, 1990, p. 7; *Speeches*, 2000). Ancak, genel olarak 20. yüzyılın ilk yarısından sonra Avrupa ve Amerika’da “nasyonalizm” (milliyetçilik) kelimesi âdeta ortadan kaybolmuştur. “Nasyonalizm” kelimesi kullanılmamaktadır ama milliyetçilik kavramı ve onun içerdiği ilk eve değerler hem toplumun hem de siyasilerin tercihlerinde belirleyici bir rol oynamaya devam etmektedir. Mesela, Amerikalılar toplumsal kriz yaratan her olaydan sonra, millet olarak birlik ve beraberlik içindeyiz anlamına gelen “United we stand” ifadesini âdeta millî bir slogan gibi kullanmaktadırlar. Vatansızlık kavramını ifade eden “patriotism” (vatansızlık) sözü de sadece toplumsal kriz anlarında değil hemen her zaman çok sık kullanılan kelimeler arasındadır. Amerikan kültüründe “patriotism” (vatansızlık) kelimesinin “nasyonalizm” (milliyetçilik) kelimesiyle yer değiştirdiğini ve milliyetçilik, vatansızlık ve fedakârlık kavramlarını ifade etmek için kullanıldığını söylemek mümkündür. Türkiye’de ise bunun tam tersi bir gelişme olmuştur. 19. yüzyılın sonlarından itibaren, milliyetçilik, Türk aydınlarının birçoğu tarafından millî bir ülkü olarak benimsenmiş, halka mal olmuş, Türk anayasa ve kanunlarında yer almıştır. Batıların zihninde milliyetçilik sözünün yarattığı olumsuz çağrışımlar ve bu kavramı ifade etmek için kullanılan farklı kelimeler hakkında daha fazla bilgi için bakınız: Mustafa Özcan, *Evensel Bir Değer Olarak Milliyetçilik*. *Türkiye ve Siyaset*. 2002.

⁷ Sovyetler yıkıldıktan sonra kurulan Orta Asya Türk Cumhuriyetleri’nde demokrasinin problemleri için bakınız: (1) Mustafa Özcan (17-19 Mart, 2009). Türkistan’da Demokrasi Eğitimi: Amerikan Tecrübesinden Yararlanmak. Maltepe Üniversitesi, the University of Tokyo ve the University of Tsukuba tarafından İstanbul’da düzenlenen, *The International Conference on Central Eurasian Studies: Past, Present and Future* adlı toplantıda sunulan bildiri; (2) Mustafa Özcan (29 Eylül 2006). *Educational Reform for Democratic Eurasia* (Demokratik Avrasya İçin Eğitim Reformu). The Central Eurasian Studies Society’nin, (Orta Asya Çalışmaları Derneği) University of Michigan’da yapılan yıllık konferansında sunulan bildiri.

⁸ Farklı kültürler arasındaki etkileşimin toplumsal kalkınmaya yol açacağı bir çok fakir adamı, tarihçi, sosyolog ve benzeri tarafından çeşitli şekillerde ifade edilmiştir. Mesela, tarihçi Arnold Toynbee, *The Study of History* (1932) adlı 13 ciltlik çalışmasında, insanlığın gelişimini, tarihî süreç içinde farklı kültürlerin birbirine meydan okuması (cultural challenge) ve bu yolla sağlanan gelişmeyle açıklamaktadır. Namık Kemal şiirlerinde farklı fikirlerin çarpışmasının gerçeğin ortaya çıkmasına yol açacağı temasını işlemiştir. Hegel ve Marks’ın eserlerinde görülen ama farklı bağlamlarda kullanılan “diyalektik” kavramı da esas olarak aynı fikre dayanmaktadır. Diyalektik, tez ve antitezin etkileşimi ve bir üst aşama olan senteze ulaşma sürecidir. Aslında aynı etkileşim “olay”ı, adına ne derse densin her an ve her yerde sürekli olarak meydana gelmektedir. Birbirinden farklı olan iki kültür, birbirinin farkına vardığı andan itibaren birbirini kontrol eder ve eğer karşı tarafta kendi işine yarayacak bir unsur varsa onu alır. Bu etkileşim kaçınılmazdır. Bu kültürel alışverişte gelişmiş kültür veren konumundadır ve “Veren el alan elden üstündür.”

KAYNAKÇA

Atatürk Araştırma Merkezi (2006), *Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I-III*. Atatürk’ün 125. Yılına Armağan (Açıklamalı Dizin ile).

Bahçeli, Devlet (2000), *Yeni Çağa Bakış: Eleştiriler, Tesbitler ve Öneriler*, Ankara: MHP Yay.

Bahçeşehir Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi. (2009), *Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri Sosyo-Ekonomik ve Sosyo-Politik Yapı Araştırması*. İstanbul.

Bilge Kağan (732), Kültigin Anıtı *Orhun Abideleri*, (Güney Yüzü), Ötügen, 732.¹

Clinton, Bill (1996), *Between Hope and History: Meeting America’s Challenges for the 21st Century*. New York: Times Books.

Dahl, Robert A. (2000), *On Democracy*. Yale University Press.

- Doğru, Reşat (1997), *Kâşgarlı Mahmud'a Göre XI. Yüzyılda Türk Dünyası*, Ankara: Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayını.
- Erdem Dergisi*, Türklere Hoşgörü Özel Sayısı-II. Cilt 8, sayı 23. Ocak 1996. Atatürk Kültür Merkezi Yay.
- Gans, Chaim (2003), *The Limits of Nationalism*. Cambridge University Press.
- Gingrich, Newt (1996), *To Renew America*. New York: Harper Pub.
- Huntington, Samuel. (2004), *Who Are We? The Challenges to America's National Identity*. New York: Simon and Schuster.
- Hutchinson, John and Smith Antony D. (Eds.). (1994), Introduction. *Nationalism*. Oxford University Press.
- Kavuncu, Mualla (1999), Erol Güngör'ün Milliyetçilik ve Milli kültür Anlayışı. *Türk Yurdu* , Mart-Mayıs, 1999. XXI. Yüzyıla Doğru Türk Milliyetçiliği, Özel Sayı. s. 265-272.
- Kelly, Alfred H. And Harbinson, Winfred A.. (1976), *The American Constitution: Its Origin and Development*. 5. baskı. New York: W. W. Norton and Company Inc.
- Kennedy, Paul (1987), *The Rise and Fall of the Great Powers*. New York: Random House.
- Kösoğlu, Nevzat (2000), *Türk Milliyetçiliği ve Osmanlı*. İstanbul: Ötuken Yay.
- Kösoğlu, Nevzat (1999), Milliyetçilik ve Türk Milliyetçiliği Fikrinin Doğuşu. *Türk Yurdu* , Mart-Mayıs, 1999. XXI. Yüzyıla Doğru Türk Milliyetçiliği, Özel Sayı. s. 309-327.
- Mango, Andrew (1999), *Atatürk*. London: John Murray Pub.
- Öksüz, İskender (1999), Küreselleşme - Milliyet ve Milliyetçiler. *Türk Yurdu* , Mart-Mayıs, 1999. XXI. Yüzyıla Doğru Türk Milliyetçiliği, Özel Sayı. s. 186-188.
- Özcan, Mustafa (2002), Demokrat doğulmaz. *Türkiye ve Siyaset*, n. 9-10, pp. 49-61.
- Özcan, Mustafa (2006), September 29). Educational Reform for Democratic Eurasia. Presented at the Annual Conference of the Central Eurasian Studies Society. University of Michigan, Ann Harbor, Michigan.
- Putnam, Robert D. (1993), *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. Princeton: Princeton University Press.
- Statistical Abstracts of the United States*. (2010). U.S. Census Bureau Yayını.
- Tatcı, Mustafa (1998), *Yunus Emre Divanı*, Ankara: Akçağ Yayınları.
- Tamir, Yael (1993), *Liberal Nationalism*. Princeton: Princeton University Press.
- Tural, Sadık (2000), *In the Track of the Learned*. Ankara: Atatürk Culture Center Pub.